

VIRKSOMHETS- OG ØKONOMIINSTRUKS FOR
DIREKTORATET FOR HØYERE UTDANNING OG KOMPETANSE
(HK-DIR)

FASTSATT AV KUNNSKAPSDEPARTEMENTET 20. desember 2022

GJELDER FRA 1. januar 2023

1	Innledning.....	3
1.1	Instruksens virkeområde og forhold til økonomiregelverket	3
2	Departementets styring av HK-dir.....	3
2.1	Departementets overordnede ansvar	3
2.2	HK-dirs samfunnsoppdrag, ansvarsområde, målgrupper og roller	3
2.3	Oversikt over direktoratets faste oppgaver	5
2.4	Styringsdialogen.....	7
3	HK-dirs interne styring.....	7
3.1	Ledelsens ansvar og myndighet.....	7
3.2	Krav til planlegging, gjennomføring og oppfølging av virksomheten i HK-dir.....	8
4	Andre krav til HK-dir	9
4.1	Offentlige anskaffelser.....	9
4.2	Forvaltning av eiendeler	9
4.3	Sikkerhet og beredskap.....	9
4.4	Publikasjoner fra HK-dir	9

1 Innledning

Virksomhets- og økonomiinstruksen er fastsatt av Kunnskapsdepartementet 20. desember 2022, jf. reglement for økonomistyring i staten § 3, andre ledd, og trer i kraft fra 1. januar 2023.

Formålet med instruksen er å fastsette Kunnskapsdepartementets overordnede krav til Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) vedrørende systemer, rutiner og styringsprosesser, samt oppgaver HK-dir har et løpende ansvar for.

1.1 Instruksens virkeområde og forhold til økonomiregelverket

Virksomhets- og økonomistyringen i HK-dir skal følge økonomiregelverket i staten, med mindre det er innvilget unntak. Økonomiregelverket består av reglement for økonomistyring i staten (heretter kalt reglementet) og bestemmelser om økonomistyring i staten (heretter kalt bestemmelsene). Rundskriv fra Finansdepartementet som er fastsatt med hjemmel i reglementet skal anses som en del av økonomiregelverket. De aktuelle bestemmelsene i økonomiregelverket er ikke gjengitt i instruksen.

Unntak fra økonomiregelverket innvilges av Finansdepartementet, eller den som Finansdepartementet delegerer myndighet til. Unntak fra instruksen gis av Kunnskapsdepartementet. Instruksen er hjemlet i § 3 i reglementet, og er laget som et tillegg til dette regelverket.

2 Departementets styring av HK-dir

2.1 Departementets overordnede ansvar

HK-dir er et ordinært bruttobudsjettert statlig forvaltningsorgan underlagt Kunnskapsdepartementet. Direktøren er virksomhetsleder for HK-dir og er beskikket i stillingen på åremål, og departementsråden i Kunnskapsdepartementet har personalansvaret for direktøren. Departementet utarbeider lederkontrakt for direktøren, som revideres hvert år. Kravene i kontrakten ses i sammenheng med målene i tildelingsbrevet.

Kunnskapsdepartementet har ansvaret for etatsstyringen av HK-dir. Departementet styrer HK-dir gjennom instruks, tildelingsbrev og etatsstyringsmøter.

Andre departementer som tildeler midler til HK-dir, fastsetter mål for disse midlene.

2.2 HK-dirs samfunnsoppdrag, ansvarsområde, målgrupper og roller

Samfunnsoppdrag

Gjennom sine oppgaver innenfor utdanning og kompetanse skal HK-dir styrke samfunnets bærekraft og omstillingsdyktighet. HK-dir skal arbeide for å løfte og mobilisere kompetansen i befolkningen, gjøre utdanning, læring og karriereveiledning av høy kvalitet tilgjengelig for alle hele livet, og sikre arbeidslivets tilgang på kompetent arbeidskraft.

Ansvarsområde

HK-dir skal bidra til å utvikle kvaliteten i utdanning og opplæring, styrke det internasjonale samarbeidet og bidra til digital omstilling i universitets- og høyskolesektoren. HK-dir har et helhetlig ansvar innenfor sitt sektorområde og skal jobbe selvstendig for å nå målene som settes i styringsdokumenter og -dialogen. Med sektorområde menes i denne sammenheng all opplæring og utdanning rettet mot voksne, dvs. på kompetansefeltet, i grunnopplæringen, norsk- og samfunnskunnskap for innvandrere, høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning. På noen områder, som internasjonalisering og karriereveiledning, er direktoratets virkeområde bredere. Direktoratet har nasjonalt tverrsektorielt systemansvar for karriereveiledning og faglig ansvar for karriereveiledning i skolen. Direktoratet har ansvar for godkjenning av og informasjonsdeling om utenlandsk utdanning, og oppgaver knyttet til yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Direktoratet har et pådriver- og samordningsansvar for deling av data og for fellestjenester knyttet til forskning. Så lenge ansvaret ikke er lagt til departementet, utdanningsinstitusjonene eller de andre organene som NOKUT, Forskningsrådet, Sikt, Udir og IMDi, tilfaller det direktoratet å håndtere saker innenfor sektorområdet.

HK-dir skal samarbeide med andre direktorater og etater med tilgrensende fagområder, kommuner og fylkeskommuner, partene i arbeidslivet og med andre sentrale aktører. Direktoratets arbeid skal baseres på brukermedvirkning og samarbeid med utdannings- og opplæringstilbydere, kommunene og fylkeskommunene, partene i arbeidslivet, representanter for studenter og deltakere, samt andre relevante aktører.

Målgrupper

HK-dir har en bredt sammensatt målgruppe som inkluderer utdanningsinstitusjoner og andre utdanningstilbydere, arbeidslivet, kommuner, fylkeskommuner og aktører innenfor integrering og forskning. Andre myndigheter, frivilligheten, studentsamskipnader og -organisasjoner, samt internasjonale samarbeidsorganer og utdanningsinstitusjoner er også målgrupper for HK-dir.

Store deler av den unge og voksne befolkningen er viktige målgrupper for direktoratet. De søker utdanning og opplæring, karriereveiledning, utveksling, informasjon om utdanninger og prøver som dokumenterer språklige ferdigheter og som er nødvendige for å få oppholdstillatelse og statsborgerskap. Internasjonale studenter, utdanningssøkere og arbeidssøkere er også målgrupper for direktoratet. Det samme er karriereveiledere og lærere i skolen.

Roller

Som *faglig rådgiver* skal direktoratet produsere og sammenstille statistikk og kunnskap, tilstandsrapporter og vurderinger, og gi kunnskapsbaserte råd om utvikling og iverksetting av politikken. HK-dir skal formidle kunnskap og informasjon, gi veiledning og råd til befolkningen, sektorene og andre relevante aktører.

Som *iverksetter* skal direktoratet følge opp vedtatt politikk og forvalte lover og forskrifter, annet regelverk, tilskuddsordninger, læreplaner m.m. Direktoratet skal være en pådriver for

digitalisering, kvalitetsutvikling, internasjonalisering, integrering og inkludering, samt for bedre ordninger knyttet til voksnes læring, herunder realkompetansevurderinger og tiltak for å heve voksnes grunnleggende ferdigheter. Direktoratet skal utrede og utvikle nye virkemidler og tjenester og sørge for at disse tas i bruk i sektorene.

Som *samordner* skal direktoratet bidra til dialog og samarbeid, og samordne relevante aktører, sektorer, forvaltningsnivåer og aktiviteter innenfor høyere utdanning, høyere yrkesfaglig utdanning og kompetansepoltikken, for å nå målene som er satt for sektorene. På integreringsfeltet skal HK-dir samordne seg med IMDI.

2.3 Oversikt over direktoratets faste oppgaver

Myndighets- og forvaltningsoppgaver

- Forvaltning av tilskudd innenfor høyere utdanning, høyere yrkesfaglig utdanning, internasjonalisering og kompetansepoltikken på vegne av departementer, Europakommisjonen, Nordisk Ministerråd og andre aktører. Dette innebærer også å gjennomføre årlig tilskuddskontroll og foreslå tilskuddsordninger som bør evalueres.
- Godkjenning av utenlandsk utdanning og opplæring etter opplæringslova § 3-4 a, fagskoleloven § 7, universitets- og høyskoleloven § 3-4 (inkludert ansvar for listen om generell studiekompetanse for søkere med utenlandsk utdanning (GSU-listen))
- Godkjenning av utenlandske lærere (lærere i grunnskolen) etter opplæringslova § 10-1, jf. forskrift til opplæringsloven § 14-6 og 14-7, og godkjenning av utenlandske barnehagelærere (styrer og pedagogisk leder i barnehage) etter barnehageloven §§ 24 og 25
- Ansvarlig myndighet for behandling av profesjonskort for ikke-lovregulerte yrker hvor Norge er etableringsstat etter yrkeskvalifikasjonsforskriften, se §§ 6-2 - 6-3
- Forvaltning av følgende forskrifter:
 - Forskrift 21. desember 2018 nr. 2221 om godkjenning av norsk og utenlandsk høyere utdanning og av realkompetanse (godkjenningsforskriften)
 - Forskrift 30. juni 2006 nr. 859 om skikkethetsvurdering i høyere utdanning
 - Forskrift 15. desember 2005 nr. 1506 om egenbetaling ved UH
 - Forskrift 31. januar 2006 nr. 102 om ansettelsesvilkår for stillinger som postdoktor, stipendiat, vitenskapelig assistent og spesialistkandidat
 - Forskrift 9. februar 2006 nr. 129 om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger – personalforskrift
 - Forskrift 24. mars 2015 nr. 341 om ansettelse på innstegsvilkår
- Ansvar for de samordnede opptakene, med nasjonal vitnemålsdatabase (NVB)
- Ansvar for portal for deling av vitnemål og dokumentasjon av kompetanse (vitnemålsportalen)
- Ansvar for Felles klagenemnd for klagesaker etter universitets- og høyskoleloven, Nasjonal klagenemnd for høyere yrkesfaglig utdanning og Nasjonal klagenemnd for opptak
- Oppfølging og forvaltning av læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, samt forsøkene med forberedende voksenopplæring.

- Forvaltning av godkjenningsordning for private tilbydere av norsk- og samfunnskunnskapsopplæring og tilsyn med at tilbyderne oppfyller krav i introduksjonsloven med forskrifter.
- Utvikling og tilrettelegging for gjennomføring av prøver i norsk og samfunnskunnskap, og statsborgerprøve.
- Sektorstyring av informasjonssikkerhet, personvern, sikkerhet og beredskap, samt krisehåndtering i samsvar med gjeldende styringsmodell, rammeverk og de grunnleggende prinsippene for samfunnssikkerhet
- Være det nasjonale programkontoret for internasjonalt utdannings- og opplæringssamarbeid, inkludert nasjonalkontor for Erasmus+ sammen med Bufdir
- Utgjøre en samlende arena for kunstnerisk utviklingsarbeid, styrke forskningskulturen og bidra i utviklingen av kvalitet og kompetanse i institusjoner som tilbyr skapende og utøvende kunstutdanning
- Ansvar for oppnevning av det nasjonale publiseringsutvalget.

Oppgaver knyttet til analyse og kunnskapsgrunnlag

- Produsere, sammenstille, tilgjengeliggjøre og formidle kunnskap og analyser som er viktig for kvalitetsutvikling, politikktutforming og styring i sektorene
- Oppfølging av arbeidet som norsk kontaktpunkt for Eurydice og ReferNet
- Ansvar for norsk publiseringsindikator, ERIH PLUS og Register over vitenskapelige publiseringskanaler (Kanalregisteret)
- Ansvar for DBH - database for statistikk om høyere utdanning i hht. universitets- og høyskoleloven
- Ansvar for DBH-F - database for statistikk om fagskoleutdanning i hht. fagskoleloven
- Statistikk etter yrkeskvalifikasjonsforskriften § 9-2
- Tilstandsrapport i høyere utdanning, høyere yrkesfaglig utdanning og kunnskapsgrunnlag om fremtidig kompetansebehov
- Ansvar for å lyse ut og følge opp Kandidatundersøkelsen for høyere utdanning

Støtte- og veiledningsoppgaver

- Løpende revidering og oppfølging av handlingsplan for digital omstilling i universitets- og høyskolesektoren.
- Samordning av arbeidet med informasjonsforvaltning og Digdirs veileder «Orden i eget hus» blant virksomhetene i kunnskapssektoren
- Systemansvarlig for karriereveiledning på nasjonalt nivå, inkludert å forvalte nasjonalt kvalitetsrammeverk for karriereveiledning, ivareta det faglige ansvaret for karriereveiledning i grunnopplæring, utvikle og drifte karriereveiledningsrammeverk for yngre forskere, bidra til tverrsektoriell koordinering av tjenestene og gi råd og støtte til fylkeskommunene, også knyttet til karriereveiledning i integreringsloven.
- Ansvar for den nasjonale digitale karriereveiledningstjenesten Karriereveiledning.no
- Gi kvalitetssikret informasjon om, og selvbetjeningsløsninger for, utdanningstilbud, yrker og karrieremuligheter gjennom Utdanning.no
- Være informasjonssenter for Lisboakonvensjonen og møte som norsk representant i ENIC-nettverket

- Være assistansesenter for yrkeskvalifikasjonsdirektivet etter yrkeskvalifikasjonsforskriften § 9-1
- Oppfølging av arbeidet som norsk kontaktpunkt for Eurydice og ReferNet
- Være nasjonal koordinator for EUs arbeid med voksnes læring, og nasjonal koordinator for Nordisk nettverk for voksnes læring (NVL).
- Ansvar for å utvikle kunnskap, veilede og fremme samarbeid om universell utforming og tilrettelegging av studentenes læringsmiljø i høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning.
- Være sekretariat for Kompetansepolitisk råd og Kompetansebehovsutvalget.
- Være sekretariat for Nasjonalt fagskoleråd. Fremme internasjonalt utdanningssamarbeid og –mobilitet i hele utdanningsløpet, og styrke Norge som attraktivt samarbeids- og studieland internasjonalt.
- Følge opp arbeidet knyttet til rollen som nasjonalt kontaktpunkt for Europass og Euroguidance.

2.4 Styringsdialogen

Den årlige styringsdialogen mellom kunnskapsdepartementet og HK-dir består av følgende hovedelementer:

- Virksomhets- og økonomiinstruks
- Tildelingsbrev og supplerende tildelingsbrev med Riksrevisjonen som kopimottaker
- Årsrapport fra HK-dir
- Etatsstyringsmøter
- Skriftlig tilbakemelding fra Kunnskapsdepartementet til HK-dir med Riksrevisjonen som kopimottaker

Styringsdialogen skal være basert på vurderinger av risiko og vesentlighet og skal være dokumentert. Oppdrag og føringer som innebærer ressurspådrag skal oversendes HK-dir i form av tildelingsbrev eller supplerende tildelingsbrev.

Det gjennomføres årlige medarbeidersamtaler mellom departementsråden og direktøren i HK-dir.

Faglig dialog mellom departementet og HK-dir foregår gjennom planlagte kontaktmøter og annen faglig kontakt ved behov. Initiativ til faglig dialog kan tas av både departementet og HK-dir.

3 HK-dirs interne styring

3.1 Ledelsens ansvar og myndighet

Ledelsen ved HK-dir skal etablere et internt styringssystem med beskrivelse av roller og ansvar hvor rutiner og internkontroll er integrert.

Ledelsen ved HK-dir skal fastsette interne regler for økonomiforvaltningen ved virksomheten i henhold til gjeldende regelverk og etter de rammer som er fastsatt av Kunnskapsdepartementet. Økonomiforvaltningen skal inneholde regler om ansvarsforhold og delegering av myndighet.

Direktøren har ansvaret for virksomhetens daglige drift og sørger for at vedtak truffet av Kunnskapsdepartementet og eventuelt andre departementer blir iverksatt.

3.2 Krav til planlegging, gjennomføring og oppfølging av virksomheten i HK-dir

HK-dir skal ha en effektiv og forsvarlig internkontroll. Internkontrollen skal være tilpasset risiko, vesentlighet og egenart. Systemet skal dokumenteres. Internkontrollen skal utformes og gjennomføres slik at den gir rimelig grad av sikkerhet for at HK-dir når de målene som er fastsatt, utfører faste oppgaver og gitte oppdrag, har en effektiv drift, en pålitelig rapportering og at lover og regler følges. HK-dir skal til enhver tid holde seg innenfor de gjeldende budsjettammer som er stilt til disposisjon for direktoratet.

HK-dir skal gjennomføre risikostyring i henhold til gjeldende regelverk og krav fra Kunnskapsdepartementet.

HK-dir skal ha dokumenterte rutiner for etablering og forvaltning av alle sine prosjekter og aktiviteter. Alle disposisjoner skal forvaltes og kontrolleres i et elektronisk økonomisystem som ivaretar økonomiregelverkets krav.

HK-dir skal presentere virksomhetsregnskapet i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS) og de retningslinjer departementet fastsetter. Det skal benyttes godkjente systemer og tjenesteytere der dette finnes. HK-dir skal sende inn årsregnskap og delårsregnskap med det innhold og i samsvar med de krav til oppstilling og presentasjon og innenfor de frister som Kunnskapsdepartementet fastsetter.

HK-dir skal ha rutiner for delegering av budsjett disponeringsmyndighet, og det skal stilles krav til rapportering.

Forhold som er tatt opp av Riksrevisjonen, skal følges opp så snart det er mulig. Departementet skal holdes løpende orientert om vesentlige forhold.

HK-dir skal uten unødig opphold varsle departementet når det blir kjent med vesentlige avvik på eget ansvarsområde, eller når det blir kjent med forhold som er av vesentlig betydning for virksomhetens måloppnåelse.

4 Andre krav til HK-dir

4.1 Offentlige anskaffelser

HK-dir skal ha en anskaffelsespolicy, samt systemer og rutiner som sikrer etterfølgelsen av regelverket for offentlige anskaffelser. Virksomhetslederen må sikre nødvendig kompetanse og etablere gode rutiner slik at alle innkjøp gjøres i samsvar med regelverket, og mest mulig effektivt. Innkjøpsarbeidet skal også inngå i ledelsens internkontroll.

4.2 Forvaltning av eiendeler

Virksomhetslederen skal påse at det finnes tilfredsstillende retningslinjer for forvaltning av HK-dirs eiendeler. Virksomhetslederen skal også påse at det føres kontroll med at alle eiendeler blir forsvarlig forvaltet, og at inventar og utstyr blir listeført ved anskaffelse og kassasjon.

4.3 Sikkerhet og beredskap

HK-dir skal jobbe systematisk med sikkerhet og beredskap, herunder både samfunnssikkerhet og sikkerhet etter sikkerhetsloven. [Styringsdokument for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i Kunnskapsdepartementets sektor](#) skal ligge til grunn for arbeidet med samfunnssikkerhet. Informasjonssikkerhet skal være en integrert del av arbeidet. Alle statlige forvaltningsorganer er underlagt [sikkerhetsloven](#), jf. § 1-2 i loven, og skal derfor ha et styringssystem for sikkerhet, jf. § 3 i [forskriften til loven](#). Styringssystemet skal være tilpasset risiko, egenart og de verdier som må beskyttes. For flere detaljer, se NSMs [Veileder for sikkerhetsstyring](#) og [Grunnprinsipper for sikkerhetsstyring](#).

HK-dir skal etterleve kravene i [Policy for informasjonssikkerhet og personvern i høyere utdanning og forskning](#). HK-dir har utarbeidet kravene i policyen og har ansvaret for å følge opp etterlevelsen av disse i sektoren. Departementet forventer derfor at HK-dirs eget sikkerhetsarbeid kan være et eksempel til etterfølgelse, og vil vurdere hvordan HK-dirs etterlevelse skal kontrolleres.

HK-dir skal ha oversikt over sine informasjonsverdier og -systemer. Det skal etableres en plan for håndtering av alvorlige informasjonssikkerhetsbrudd og personvernhendelser basert på vurdering av risiko for at slike hendelser kan skje. Planen skal inkludere tiltak for videreføring av kritiske oppgaver mens arbeidet med gjenoppretting av normal driftstilstand pågår.

4.4 Publikasjoner fra HK-dir

Publikasjoner HK-dir utgir, skal oversendes departementet til orientering senest to uker før de gjøres offentlig tilgjengelig. Oversendelsen følges av en kortfattet oppsummering og anbefaling om videre oppfølging. Der HK-dir har kontakt med andre som utgir rapporter på oppdrag fra departementet eller direktoratet, ber departementet om at man tilstreber å benytte de samme fristene.